ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра словацької філології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан філологічного факультету
_____ Юрій БІДЗІЛЯ
«16»вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень вищої освіти	**Другий (магістерський)**
Галузь знань	**03 Гуманітарні науки**
Спеціальність	**035. Філологія.**
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (*за наявності*)	**035.038. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська**
Освітня програма	**Чеська мова та література**
Статус дисципліни	**обов'язкова**
Мова навчання	**українська**

Ужгород - 2022

Робоча програма навчальної дисципліни **«Теорія і методологія наукових досліджень»** для студентів 1 курсу ОС «магістр» галузі знань **03 Гуманітарні науки** спеціальності **035. Філологія** предметної спеціальності (спеціалізації) **035.038 «Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська»** ОПП «**Чеська мова та література».**

Розробники: Петріца Н.М., доцент, канд.філол. н, завідувач кафедри словацької філології

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри словацької філології

протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____ Наталія ПЕТРІЦА

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

протокол № 1 від «16» вересня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Василь ШАРКАНЬ

© Петріца Н.М., 2022 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td colspan="2">Розподіл годин за навчальним планом</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td><td>Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів ЄКТС – 3</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість годин – 90</td><td>1</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Кількість модулів – 2</td><td colspan="2">Семестр:</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Тижневих годин
для денної форми навчання:

аудиторних – 2

самостійної роботи - 3</td><td>2</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції:</td></tr>
<tr><td>20</td><td>6</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні (семінарські):</td></tr>
<tr><td>16</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Вид підсумкового контролю: залік</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Форма підсумкового контролю: усне опитування</td><td>54</td><td>80</td></tr>
</table>

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу. Метою навчальної дисципліни **«Теорія і методологія наукових досліджень»** є послідовне ознайомлення студентів з основними постулатами лінгвометодології та її ключовими поняттями – науковою парадигмою, епістемою, методом. У рамках курсу вивчатимуться методи дослідження мови, які були характерними для дослідників мови на певних етапах розвитку лінгвістичної науки. Систематизація методів і загальних дослідницьких підходів здійснюється з огляду на зміну епістемічних уявлень про мову в діахронії науково-лінгвістичного пошуку. Внаслідок опанування цього курсу в студентів мають сформуватися системні знання про історію і сучасний стан методології лінгвістики, про теорію і практику використання різноманітних методів і прийомів мовознавчого дослідження, скорельованих зі специфікою об'єкта, предмета та емпіричного матеріалу.

Завдання курсу полягає у забезпеченні використання одержаних студентами теоретичних відомостей у практиці безпосереднього лінгвістичного та літературознавчого аналізу, у застосуванні одержаних знань для досягнення власних дослідницьких цілей

Відповідно до ОПП «Чеська мова та література» вивчення навчальної дисципліни **«Теорія і методологія наукових досліджень»** сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних (ЗК) та спеціальних (ФК) компетентностей**:**

ЗК01 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК03 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК04 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК07 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК11 Здатність проведення досліджень на належному рівні.
ФК01. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямах і школах.
ФК02 Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.
ФК03 Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.
ФК04 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.
ФК05 Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.
ФК07 Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Теорія і методологія наукових досліджень**» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми **«Чеська мова та література»:**

ОК 02. Теорія та історія світового мовознавства
ОК 03. Теорія літератури (мовою спеціалізації)
ОК 05. Теоретична граматика чеської мови

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми **«Чеська мова та література»,** вивчення навчальної дисципліни «**Теорія і методологія наукових досліджень**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.	ПРН 01
Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації	ПРН 09
Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.	ПРН 11
Дотримуватися правил академічної доброчесності	ПРН 12
Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.	ПРН 15
Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.	ПРН 17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Теорія і методологія наукових досліджень**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	**Шифр ПРН**
Студент повинен вміти застосувати одержані знання для досягнення власних професійних цілей, подальшого саморозвитку та самовдосконалення.	ПРН 01
У результаті вивчення курсу студенти матимуть теоретичну та прикладну базу для подальших наукових досліджень та вирішення прикладних завдань у галузі філологічної богемістики; вмітимуть застосовувати основні постулати лінгвометодології (та її ключові поняття – наукова парадигма, епістема, метод) і літературознавства.	ПРН 09
Внаслідок опанування цього курсу в студентів мають сформуватися системні знання про історію і сучасний стан методології лінгвістики, про теорію і практику використання різноманітних методів і прийомів мовознавчого дослідження, скорельованих зі специфікою об’єкта, предмета та емпіричного матеріалу. Курс формує у студентів навички мовознавчого та літературознавчого аналізу	ПРН 11
Під час написання доповідей, есе, рефератів, студентських наукових робіт студенти повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, презентувати власні дослідження.	ПРН 12
На основі здобутих теоретичних знань студент вміє застосовувати у власних студентських наукових дослідженнях методи, принципи та методології дослідження мовних явищ та літературного матеріалу, аналізувати його, структурувати, класифікувати відповідно до обраних методів дослідження.	ПРН 15

Студент буде вміти застосовувати теоретичні знання під час підготовки, організації здійснення та представлення власних наукових досліджень в галузі філологічної богемістики.	ПРН 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «**Теорія і методологія наукових досліджень**» є: поточний контроль на практичних заняттях, контроль результатів опанування тем і виконання завдань, запланованих у межах самостійної й індивідуальної роботи (як-от: реферат, наукове есе, стаття, тези, доповідь); підсумковий контроль здійснюється у формі модульної роботи та заліку.

Під час навчання використовуються такі **основні методи**: 1) традиційні: вербальні (розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія), наочні (ілюстрування, метод самостійного спостереження студента), проблемний, аналітико-синтетичний методи, індукція, дедукція, порівняння, узагальнення; 2) інтерактивні методи (принцип відкритого зворотного зв'язку)*;* 3) методи контролю і самоконтролю в навчальній діяльності.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, виступи студентів під час обговорення питань, перевірка індивідуальних завдань (рефератів/ доповідей/презентацій).

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється на *практичних заняттях*. Практичні заняття передбачають тематичну перевірку засвоєння студентами теоретичних питань курсу, перевірка самостійної роботи студентів та виконаних індивідуальних завдань. *Самостійна робота* включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять. До *індивідуальної роботи* у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка презентацій, рефератів, доповідей; анотація опрацьованої наукової літератури, статей, досліджень.

Критерії поточного контролю *Поточний контроль навчальних досягнень* упродовж семестру здійснюється за такими *критеріями*:

- опрацювання в повному обсязі змісту тем практичних занять та активна участь у всіх видах навчальної діяльності під час заняття – 30 б.;
- виконання індивідуальних завдань – 20 б.

Знання, вміння та навички студентів оцінюються на основі якості виконання вказаних конкретизованих завдань. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за результатами поточного контрою протягом одного модуля, – 50 б.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						**Модульна контрольна робота**	**Сума**
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Індивідуальна (самостійна) робота	50	100
6	6	6	6	6	20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
Т6	Т7	Т8	Індивідуальна (самостійна) робота	50	100
10	10	10	20		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	**Модуль 1**		**Модуль 2**	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	3	30
Індивідуальні завдання (презентація, реферат, доповідь тощо)	2	20	2	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		**100**		**100**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі студенти. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульної контрольної роботи (МКР) та поточного контролю під час практичних занять, самостійної роботи.

Модульна контрольна робота складається з 2-х частин: теоретичного блоку розписових питань (3 питання - максимально 30 балів) та блоку практичних завдань (20 тестових завдань - максимально 20 балів).

Студент має право підвищити оцінку за підсумковий модульний зріз, складаючи залік.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни **«Теорія і методологія наукових досліджень»** здійснюється у формі заліку, який проводиться в усній формі шляхом співбесіди.

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення

підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращення він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Відповідно до **«Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті»** (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, A) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре» (82-89 балів, B) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	зараховано
74-81	**C**	добре	зараховано
64-73	**D**	задовільно	зараховано
60-63	**E**		зараховано
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Основні поняття теорії метода у лінгвістиці. Наукові парадигми як системні уявлення про сутність, природу і функції мови.

Теорія методу. Поняття «методологія», «метод», «методика», «прийом», «парадигма», «епістема». Поняття про загальну методологію науки. Методологія як вчення про найбільш загальні філософські принципи дослідницької діяльності (широке розуміння). Методи та методики дослідження, адекватні модусу розуміння природи й сутності досліджуваного об'єкта, що забезпечують досягнення поставлених цілей (вузьке розуміння). Вихідні метанаукові презумпції й переконання щодо природи об'єкта, взяті в якості базових на певному етапі у розвитку науки певними науковими колективами як важлива характеристика методології. Зв'язок між зміною презумпцій і зміною наукових парадигм. Загальнонаукові і конкретнонаукові методи. Зв'язок між методом лінгвістичного дослідження і напрямком лінгвістичного дослідження. Вплив поглядів дослідника на вибір і використання науково-дослідницьких методів і прийомів. Методологія як субстрат формування наукової парадигми. Парадигма як загальноприйнята у науковому співтоваристві модель постановки наукових проблем і їх розв'язання. Широке та вузьке розуміння наукової парадигми. Методологія як ―ключове слово при визначенні тієї або іншої ―парадигми. Виділення трьох основних методологічно заангажованих парадигм у історії мовознавства: порівняльно-історичної, системно-структурної, антропологічної.

Тема 2. Описовий метод. **Таксономічний метод як новий ступінь описового**.

Загальнонауковий і найдавніший лінгвістичний метод. Універсальний метод емпіричних наук. Головна методика – методика спостереження. Мета – встановлення певної сукупності фактів і явищ для подальшого їх опрацювання за допомогою інших методів. Нерозробленість методології описового мовознавства. Використання описового метода у практиці польових досліджень, вивченні безписемних мов і діалектів. Найвідоміш вчені-лінгвісти, що практикували польові дослідження: Ф. Боас, Л. Блумфільд, Е. Сепір, Б. Уорф, М. Сводеш, І.О. Бодуен де Куртене, Є.Д. Поліванов, Л.В. Щерба, П.С. Кузнєцов. Перші описові граматики мов

світу, перші тлумачні словники, записи мов екзотичних племен, діалектологічні записи як результати використання описового методу в його польовій версії. Недоліки методу.
Описова експериментальна лінгвістика як спадкоємниця польової. методика лінгвістичного експеримента. Обов'язкові ознаки експерименту – наявність контрольованих умов та відтворюваність. Л.В. Щерба і його програмна праця «О трояком аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании». Виділення трьох типів лінгвістичних експериментів. Експериментальні методи в фонетиці, у синтаксисі, семасіології. Методика психолінгвістичних експериментів. Кореляції між описовим і таксономічним методами. Таксономічний метод як новий ступінь описового. Час постання. Ділянка застосування (складні ієрархічно організовані системи). База таксономічного методу (одна певна мова). Можливість використання його результатів у загальнотипологічних дослідженнях. Описовий метод як «батько» таксономічного. Принципові відмінності між ними. Таксономічний метод і системно-структурний підхід до мови. Процедурна основа таксономічного методу – структурні методики вичленовування лінгвістичних одиниць, їх узагальнення, класифікація, моделювання. Методика комутаційної перевірки (датські лінгвісти, фонологічний рівень). Методика дистрибутивного аналізу. Символічний запис тексту, ідентифікація, об'єднання виділених одиниць у класи. Методика аналізу за безпосередніми складовими. Внесок Л. Блумфільда. Послідовність аналізу: 1) зняття супрасегментного прошарку; 2) виділення групи підмета і групи присудка у реченні; 3) подальше членування кожної групи до кінцевих складових – слів або морфем. Методика компонентного аналізу. Семема і сема. Логічний та логіко-лінгвістичний підходи до виділення сем. Сема та архісема Типи сем. Джерело методики.

Тема 3. Лінгвогенетичні методи – історичний та порівняльно-історичний.

Діахронний підхід до мови, порівняння й історизм. Реалізація історичного методу на базі однієї мови. Реалізація порівняльно-історичного методу на базі групи споріднених мов. Порівняльно-історичний метод як передтеча історичного. Спільність процедурного забезпечення двох методів. Реалізація історичного методу на фонетичному, морфологічному, синтаксичному та лексичному рівнях мови. Закріплення результатів використання цього методу в історичних граматиках мов. Методика внутрішньої реконструкції, основна ціль – виявлення архаїчних форм (архетипів) мови. Філологічний метод (А. Мейе) як різновид внутрішньої реконструкції. Засновується на аналізі писемних пам'яток тих мов, що мають тривалу писемну традицію. Актуалістичний метод, його основний принцип: вища форма – ключ для розуміння нижчої, ціль – пізнати хронологічно віддалені явища – початки мислення, свідомості, мови.
Порівняльно-історичний метод, його основні характеристики і цілі. 4 процедури у використанні порівняльно-історичного метода: 1) відбір матеріалу для порівняння; 2) встановлення масиву порівнюваних одиниць і їх ототожнення; 3) встановлення відносної хронології фонетичних змін; 4) реконструкція архетипу. основні прийоми: 1) прийом генетичного ототожнення фактів; 2) прийом лінгвістичної хронології; 3) прийом зовнішньої реконструкції; 4) прийом лінгвістичної географії. Розроблення критеріїв споріднення мов. Методика зовнішньої реконструкції. Її використання (Ф. де Соссюр і його ларингальна гіпотеза, О.Х. Востоков і його фонетичні відкриття). Методика відносної хронології, яка дозволяє встановити черговість фонетичних та морфологічних змін. Методика глотохронології (М. Сводеш), встановлення швидкості мовних змін, часу розходження споріднених мов і ступеня близькості між ними. Основний список М. Сводеша. Внесок С.А. Старостіна в удосконалення методики М. Сводеша. Урахування фактору простору разом з фактором часу. Методика лінгвістичної географії. Чотири хвилі порівняльно-історичного методу. Генетично ізольовані мови. Структурно-типологічна компаративістика (Р. Якобсон, О. Семереньї, В. Леман, Т. В. Гамкрелідзе, Вяч. Вс. Іванов). Ностратика та мовні макросім'ї (Х. Педерсен, В.М. Ілліч-Світич, А. Бомхард, С. А.Старостін) Недоліки порівняльно-історичного методу.

Тема 4. Типологічний (зіставний) метод.

Синхронія, ізоморфність структур мов світу. Ціль методу – виявлення схожих і відмінних ознак, притаманних мовним системам. Класифікаційний підхід, його спрямованість на відшукування спільних рис у зіставлюваних мовах. Морфологічна класифікація мов (флективні, аглютинативні, кореневі, інкорпоруючі). Мови вербальні (романські, германські) і невербальні (українська, російська). Фонетична типологія. Лексична типологія. Словотвірна типологія (В. Матезіус). Синтаксична типологія. Характерологічний підхід спрямований на виявлення своєрідності кожної з мов. Лінгвістичні універсалії. Соціолінгвістична типологія. Взаємодія і взаємодоповнення типологічного і порівняльно-історичного методів. Корекція результатів лінгвогенетичних досліджень за допомогою типологічного методу. Прогнозуюча сила типологічного методу.

Тема 5. **Новітні методи дослідження у сучасній лінгвістиці**.

Концептуальний аналіз, прототипічний аналіз, фреймовий, психолінгвістичні методи. соціолінгвістичні методи. Методика кількісного аналізу. комбінаторна і квантитативна лінгвістика. математичні методи лінгвістичного аналізу. Комп'ютерне моделювання мови. Дешифрування закодованого тексту. авторизація тексту. Статистичний підхід до дослідження мовних структур. Методика статистичного експерименту. Методика створення вибірки. Корпусна лінгвістика. Електронні корпуси текстів. Корпус даних, корпус текстів, одиниця зберігання. Типи корпусів даних, способи представлення і зберігання корпусу даних. Вимоги до корпусів тексту. Фундаментальні корпуси (Сша, Великобританія, Німеччина, Франція). Електронні корпуси текстів. Частотний словник як структурно-ймовірнісна модель мови та мовлення. Їх застосування у лінгвістичних дослідженнях. Частотний словник як ймовірнісно-статистична модель мови.

Модуль 2

Тема 6. Методологія літературознавчої науки.

Історія розвитку теоретико-літературної думки (античність епохи Середньовіччя, Відродження, Бароко, Класицизму, Просвітництва), основні напрями, методи, школи в зарубіжному літературознавстві (міфологічна школа, біографічний метод, культурно-історична школа, компаративізм, фрейдизм, структуралізм, екзистенціалізм).

Тема 7. Сучасні методологічні підходи до інтерпретації художнього твору.
Постструктуралістський метод інтерпретації художнього твору. Теорії читацького відгуку та проблема рецепції літературного твору. Інтертекстуальний аналіз твору. Гендерний підхід до тлумачення художнього твору. Тлумачення художнього твору в аспекті наратологічної методології. Новий історизм та культурний матеріалізм як літературознавчі методології. Постколоніальна критика. Екокритика.

Тема 8. Сучасна літературознавча наука Словаччини та Чехії.

Подається історія розвитку теоретико-літературної думки у Словаччині/Чехії, простежуються основні напрями словацького/чеського літературознавства XIX-XX століть, новітні напрями і течії в словацькому та чеському літературознавстві.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
	Форма навчання:

	Усього	у тому числі				
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Денна форма						
Модуль 1.						
Тема 1. Основні поняття теорії метода у лінгвістиці. Наукові парадигми	9	2	2			5
Тема 2. Описовий метод. Таксономічний метод як новий ступінь описового	10	2	2			6
Тема 3. Лінгвогенетичні методи – історичний та порівняльно-історичний.	9	2	2			5
Тема 4. Типологічний (зіставний) метод.	10	2	2			6
Тема 5. Новітні методи дослідження у сучасній лінгвістиці	10	2	2			6
Модульна контрольна робота 1	2	2				
Разом за модуль	50	12	10			28
Модуль 2.						
Тема 6. Методологія літературознавчої науки.	13	2	2			9
Тема 7. **С**учасні методологічні підходи до інтерпретації художнього твору	13	2	2			9
Тема 8. Сучасна літературознавча наука Словаччини та Чехії.	12	2	2			8
Модульна контрольна робота 2	2	2				
Разом за модуль	40	8	6			26
Разом за семестр	90	20	16			54

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання:					
	Усього	у тому числі				
	Усього	лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Заочна форма						
Модуль 1.						
Тема 1. Основні поняття теорії метода у лінгвістиці. Наукові парадигми	8	-	-			8
Тема 2. Описовий метод. Таксономічний метод як новий ступінь описового	12	1	1			10
Тема 3. Лінгвогенетичні методи – історичний та	9	1	-			8

порівняльно-історичний.						
Тема 4. Типологічний (зіставний) метод	12	1	1			10
Тема 5. Новітні методи дослідження у сучасній лінгвістиці	9	1	-			8
Модульна контрольна робота 1						
Разом за модуль	50	4	2			44
Модуль 2.						
Тема 6. Методологія літературознавчої науки	13	1	-			12
Тема 7. Сучасні методологічні підходи до інтерпретації художнього твору	14	1	1			12
Тема 8. Сучасна літературознавча наука Словаччини та Чехії.	13	-	1			12
Модульна контрольна робота 2						
Разом за модуль	40	2	2			36
Разом за семестр	90	6	4			80

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні поняття теорії метода у лінгвістиці.	2	-
2	Описовий метод	2	1
3	Лінгвогенетичні методи – історичний та порівняльно-історичний	2	-
4	Типологічний (зіставний) метод.	2	1
5	Новітні методи дослідження у сучасній лінгвістиці	2	-
6	Методологія літературознавчої науки.	2	-
7	Сучасні методологічні підходи до інтерпретації художнього твору.	2	1
8	Сучасна літературознавча наука Словаччини та Чехії.	2	1
	Разом	**16**	**4**

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	1. Загальнонаукові і конкретнонаукові методи. Зв'язок між методом лінгвістичного дослідження і напрямком лінгвістичного дослідження. 2. Методика компонентного аналізу. Семема і сема. Логічний та логіко-лінгвістичний підходи до виділення сем. Сема та архісема	5	8
2	Перші описові граматики мов світу, перші тлумачні словники, записи мов екзотичних племен, діалектологічні записи як результати використання описового методу в його польовій версії. Недоліки методу.	6	10
3	Методика відносної хронології, Методика глотохронології	5	8

	(М. Сводеш), встановлення швидкості мовних змін, часу розходження споріднених мов і ступеня близькості між ними		
4	Взаємодія і взаємодоповнення типологічного і порівняльно-історичного методів. Корекція результатів лінгвогенетичних досліджень за допомогою типологічного методу	6	10
5	Частотний словник як структурно-ймовірнісна модель мови та мовлення. Їх застосування у лінгвістичних дослідженнях. Частотний словник як ймовірнісно-статистична модель мови.	6	8
6	Міфологічна школа в літературознавстві. Компаративізм в літературознавстві.	9	12
7.	Новий історизм та культурний матеріалізм як літературознавчі методології	9	12
8.	Основні напрями словацького та чеського літературознавства XX століть	8	12
	Разом	**54**	**80**

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед підсумковим контролем.

6.5. Індивідуальні завдання

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка рефератів та їх презентація; анотація опрацьованої наукової літератури, статей, досліджень.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук/ПК, проєктор.
Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання: Microsoft Office; внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Методи лінгвістичних досліджень: навчальний посібник/ МОН України, Уманський держ. пед. ун.-т. імені П. Тичини/ упорядник: Н. А. Цимбал. Умань, 2019. 106 с
2. Ференц Н.С. Сучасні методологічні засади літературознавства: навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету. Ужгород: Ґражда, 2021. 140 с.

Допоміжна література

1. ВишницькаЮ. В. Аналіз та інтерпретація художнього тексту: навчально-методичний посібник зі спецкурсу з історії зарубіжної літератури /Вишницька Юлія Василівна. К.: Київ. університет ім. Б. Грінченка, 2012. – 204 с.
2. Волковинська І. В. Від аналізу до інтерпретації: проблеми тлумачення художнього твору : навчально-методичний посібник /Інна Волковинська. Кам'янець-Подільський: ТОВ "Друкарня "Рута", 2018. 87 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава, 2008
4. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с
5. Іванишин В. Критика і метакритика як осмислення літературності. Київ, 2012

6. Іванишин П. В. Теорія будови та інтерпретації літературного твору : навчальний посібник / П. В. Іванишин. – Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2009. 78 с.
7. Людино- й культурознавчі пріоритети сучасного мовознавства: напрями, тенденції та міждисциплінарна методологія : колективна монографія / [гол. ред. К. І. Мізін]. – Переяслав-Хмельницький; Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2019. – 410 с.
8. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики К., 2010.
9. Печарський А. Я. Психоаналіз і художня творчість (на матеріалі української класичної літератури: навчальний посібник. Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород: TIMPANI, 2018
10. Червінська О.В., Зварич І.М., Сажина А.В. Психологічні аспекти актуальної рецепції тексту: теоретико-методологічний погляд на сучасну практику словесної культури : наук. посібник. Чернівці, 2009. 284 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

https://ujc.avcr.cz/
https://ujc.avcr.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/internetova-jazykova-prirucka.html
https://ujc.avcr.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/Cesky_jazykovy_atlas.html
https://ujc.avcr.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/Fonologicky-korpus-cestiny.html
https://www.juls.savba.sk/
http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?lang=en&art=8063
https://slavicincontact.ku.edu/concept-ces/

Додаток 2

Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена 2023 / 2024 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 1 від «30» серпня 2023 р. Завідувач кафедри _____ Петрів Н.М.
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «____»_____20 ___ р. Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «____»_____20 ___ р. Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «____»_____20 ___ р. Завідувач кафедри _____ _____
(підпис) (Прізвище ініціали)